

Mikroliitti Oy
Iivisniemenkatu 2 B
02260 Espoo

Vastine
3.10.2010

Yhdyskuntasuunnittelu S. Anttila Oy
Sakari Salmi
PL 36
34801 Virrat

RUOVEDEN MUSTAJÄRVEN VIEMÄRIVERKOSTON SUUNNITTELU JA ARKEOLOGISEN INVENTOINNIN TULOKSET

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö on lausunnossaan (24.9.2010 DIAR:307/2010) vaatinut täydennettäväksi Ruoveden Mustajärven viemäriverkoston suunnitteluun liittyvää, Mikroliitti Oy:n tekemää arkeologista raporttia (Ruovesi, Mustajärvi-Ruovesi viemäriinjauksen muinaisjäännösinventointi 2010. Päiväty 8.8.2010). Lisäksi Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö on vaatinut jatkotutkimuksia neljässä sellaisessa kohteessa, jotka Mikroliitti Oy:n raportin mukaan eivät ole muinaismuistolain tarkoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Inventointityön tilaaja Yhdyskuntasuunnittelu S. Anttila Oy on toimitanut Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikön em. lausunnon Mikroliitti Oy:n kommentoitavaksi sähköpostitse 30.9.2010.

Tutkittuamme huolellisesti ja asianmukaisesti maastossa Mustajärven uuden viemäriinjauksen olemme tulleet raportissa esittämämme tulokseen: viemäriinjalla ei ole kiinteitä, muinaismuistolain mukaisia muinaisjäännöksiä. Tietoomme ei ole tullut mitään sellaista, jonka perusteella tätä käsitystä olisi syytä muuttaa. Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikön lausunnossaan esittämät täydennysvaatimukset ovat mielestämme perusteettomia ja tarpeettomia seuraavista syistä:

- 1) Kulttuuriympäristöyksikön lausunnon mukaan ”Museoviraston suojeluohjeen mukaan yleisestä käytöstä poistuneet tieosuudet ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä”. ”Museoviraston suojeluohjeella” kulttuuriympäristöyksikkö ilmeisesti tarkoittaa Museoviraston vuonna 2009 julkaisemaa, intendentti Marianne Niukkasen kirjoittamaa teosta ”Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset, tunnistaminen ja suojelu”. Kysymyksessä ei siis ole viranomaisen suojeluohje, kuten kulttuuriympäristöyksikkö lausunnossaan väittää, vaan opas ja käsikirja. Teoksen epävirallinen luonne käy ilmi jo esipuheesta, jonka mukaan opas julkaistaan pdf-dokumenttina Museoviraston verkkosivuilla. Sitä on tarkoitus kehittää ja päivittää kertyneiden kokemusten ja palautteen pohjalta.

Lisäksi maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö on opasta lausuntoon lainatessaan irrotanut yhden lauseen asiayhteydestään. Toisin kuin ko. lauseen ja lausunnon perusteella voisi tulkita, kaikki yleisestä käytöstä poistuneet tieosuudet eivät muinaismuistolain mukaan ole kiinteitä muinaisjäännöksiä. Muinaismuistolain (MML 295/1963, 1. luku, 2 §) mukaan kiinteitä muinaisjäännöksiä ovat ”**muinaisten huomattavien kulkuteiden**, tienviittojen ja siltojen sekä vartiotuli- ja muiden sellaisten laitteiden jäännökset”.

- 2) Myös Museoviraston rakennushistorian osaston intendentti Marianne Niukkanen kirjoittaa em. oppaassa, että muinaismuistolain mukaan ”muinaisen kulkutien tulee olla ’huomattava’ saadakseen muinaismuistotatukseen”. Huomattavuus viitannee hänen mukaansa tien merkittävyyteen sen historiallisessa ja maantieteellisessä kontekstissa eikä niinkään sen entiseen tai nykyiseen ulkoasuun tai rakenteisiin. Tällä perusteella kiinteitä

muinaisjäännöksiä ovat Niukkasen mukaan ainakin keskiaikaisen ja uuden ajan alun maantienverkoston sekä vanhojen kaukoreittien jäännökset. (Niukkanen 2009, s.103)

- 3) Niukkasen mukaan muinaismuistolain tarkoittamien teiden lähtökohtana voidaan pitää 1700- ja 1800-luvun vaihdetta vanhempaa ”kärryajan” tiestöä, joka on Etelä-Suomen osalta yleispiirteisesti selvitettävissä mm. painetusta Kuninkaan kartastosta. Inventointikertomuksessa voidaan esittää tutkimusalueen (esim. kunnan) historiallisen tieverkon muodostuminen, hierarkia ja säilyneisyys nykykarttapohjalla. (Niukkanen 2009, s.103)

Nyt kyseessä oleva suunniteltu vesihuoltolinja kulkee historiallisen Ruoveden kesätien alueella, josta tuli 1600-luvun lopussa osa uutta Ylä-Satakunnan (?) ja Pohjanmaan yhdistänyttä Vaasan valtamaantietä (Pirkanmaan maakuntamuseon lausunnon 14.6.2010 Diar 116/2010 mukaan). Tässä kyseessä oleva ja viemäriinjan alueelta arkeologisesti tarkastettu tielinja on paikannettu 1793 isojaon toimituskartoilta ja se on täsmälleen yhtenevä vielä 1840-luvun maakirjakarttaan piirretyn tielinjan kanssa ja suuremmalla epätarkkuudella yhtenevä vielä 1873 yleiskartan tielinjan kanssa. Tielinja lienee ollut pääosin v. 1793 mukainen 1950 luvun lopulle saakka (kantatie 66), jolloin sitä ryhdyttiin uusimaan. Nykyinen tien 66 linjaus on valmistunut v. 1985.

Kyseessä ei ole ajallisesti ja merkityksellisesti ehdottomasti muinaisjäännösstatuksen saava vanha tielinjaus, jonka käytöstä poistuneet osat olisivat selkeästi lain tarkoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Ruoveden–Mustajärven välillä vanha tielinja kulkee suurimman osan matkasta nykyisen vt. 66:n kohdalla ja sitä edeltäneen, asfaltoidun 1960-70 luvun, nyt paikallistiepätkinä toimivan, tielinjan kohdalla. Vesihuoltolinjan alueella on 1795 kartalta paikannetusta tielinjasta jäljellä ainoastaan pieniä pätkiä, jotka ovat mahdollisesti täysin käytöstä poistuneita. Niissä kohdissa, joissa viemäriinja leikkaa näitä käytöstä poistuneita vanhan tielinjan osia, ei maastossa havaittu jälkiä em. tielinjasta. Se on ainakin viemäriinjan kohdalla täysin hävinnyt ja ilmeisesti myöhemmässä maankäytössä ja tienteossa tuhoutunut. Tällaiset hävinneet ja lyhyet vanhan tielinjan sirpaleiset osat eivät ole käsityksemme mukaan kiinteitä muinaisjäännöksiä siinäkään tapauksessa, että vanha tielinjaus kokonaisuudessaan olisi periaatteessa muinaisjäännösstatuksen arvoinen.

Vanha tielinja on projisoitu nykyiselle kartalle v. 1793 kartalta, jonka epätarkkuus, etenkin kartan reuna-alueilla, voi olla huomattavan suuri. Tielinjan projisoinnin tarkkuus nykyisessä koordinaatistossa ei ole metrilleen tarkka – arvioin sen tarkkuudeksi parhaimmillaan n. ±10 m. Kun käytöstä poistuneen tielinjan lyhyestä osasta ei ole säilynyt maan päälle tunnistettavia merkkejä ja rakenteita, niin kyseisellä toleranssilla paikannetun ja vain kartan perusteella rajatun, 1900-luvulla hävinneen tielinjan pienen osan määrittäminen muinaismuistolain mukaiseksi muinaisjäännökseksi ei ole mielestämme oikein. Sellaista emme tiedä tehdyin aiemmin missään muualla.

Niillä kohdilla kun vanha tielinja kulkee nykyisen ja aiemman asfaltilla päällystetyn kt 66:n kohdalla, on hyvin kyseenalaista voidaanko vanhan tielinjan mahdollisia rakenteita erottaa myöhemmistä ja on hyvin todennäköistä, että niitä ei ole säilynyt lainkaan. Kyseessä ei tässä tapauksessa voi olla muinaismuistolailta suojeltava maanalainen rakenne (vaikka itse tien linjaus olisikin muinaisjäännös).

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö vaatii lausunnossaan inventointiraportin täydentämistä neljässä kohdassa, jotka on merkitty karttaliitteeseen numero 2. Edellä esitetyn lisäksi pidämme tätä vaatimusta perusteettomana seuraavista syistä:

Kohde 1

On tarkastettu maastossa suunnitellun viemäriinjan kohdalta. Paikalla ei ole vanhan tielinjan jäännöksiä eikä lain tarkoittamaa muinaisjäännöstä. Muilta osin kohteen käsittely, tarkastus ja raportointi eivät kuulu Mustajärven vesiosuuskunnalle eikä Mikroliitti Oy:lle.

Kohde 2

On tarkastettu maastossa suunnitellun viemäriinjan kohdalta ja lähiympäristöstä. Paikalla ei ole muinaisjäännöstä. Viemäriinjan kohdalla kt. 66:n pengeri ja ojitettua pellon reunaa. Kyseessä 80 m mittainen mahdollinen vanhan tielinjan hävinnyt osa.

Kohde 3

On tarkastettu maastossa suunnitellun viemäriinjan kohdalta ja lähiympäristöstä. Paikalla ei ole muinaisjäännöstä. Paikalla on asfaltoidun tien pätkä – kt. 66:n oikaisun myötä käytöstä poistunut 1960-70 luvun tien raskaasti perustettu osa. Viemäriinja kulkee kohtisuoraan sen poikki aivan nykyisen kt. 66 kupeessa.

Kohde 4

On tarkastettu maastossa suunnitellun viemäriinjan kohdalta ja lähiympäristöstä. Paikalla ei ole muinaisjäännöstä. Kyseessä 60 m pätkä mahdollista vanhaa tielinjaa kahden asfaltoidun tien välillä (nyk. ja aiempi kt. 66).

Mikäli Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö vaatii kyseisten kohteiden tarkempaa tutkimusta pelkästään sillä perusteella, että kysymyksessä on yleisestä käytöstä poistettu tieosuus, kulttuuriympäristöyksikkö ei toimi muinaismuistolain ja historiallisten kohteiden yleisen suojelukäytännön mukaisesti. Tämä on käsityksemme mukaan lainkäytön ja viranomaistoiminnan yhdenvertaisuusperiaatteen vastaista. Havaintojemme mukaan Pirkanmaan maakuntamuseon noudattama historiallisen ajan kohteiden suojelu- ja toimenpidelinja poikkeaa muualla maassa noudatettavasta ja vakiintuneesta käytännöstä.

Maastotyömme ja asiakirja-aineiston perusteella sekä muinaismuistolain nojalla Mustajärven viemäriinjan alueella sijaitsevat, 1900-luvulla hylätyt ja hävitetyt tielinjan pätkät eivät ole muinaisjäännöksiä. Emme näe asiallisia syitä täydentää raporttiamme millään tavalla. Viemäriinjanus on inventoinnissa arkeologisesti tutkittu ja tarkastettu vähintään Maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamassa ”riittävässä määrin” (9§).

Porvoossa 3.10.2010

Timo Jussila
Mikroliitti Oy

Viitteet:

Niukkanen M, 2009: Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja suojelu. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3. Museovirasto, Rakennushistorian osasto 2009.

Muinaismuistolaki N:o 295/ 1963.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132

LIITE: PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEON LAUSUNTO 24. 9 . 2010

Tiedoksi: Museovirasto/AO/RHO, Pirkanmaan ELY-keskus/Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue; Pirkanmaan liitto; Ruoveden kunta; Pirkanmaan maakuntamuseo.